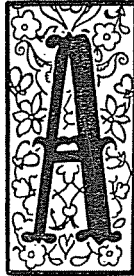

Bir yıl önce kaybettiğimiz değer:

BAŞGİL

“Olgun insan olabilmek için yalnız müsbet ilimler veren fen üniversitelerinden yetişmek yetmez. İkinci bir mekteb vardır ki, birinci mektebi kemâle erdirir. Bu mekteb, yeryüzünün en eski mektebi olan ruh ve vicdan, aşk ve irfan mektebidir.”

Muhammed İKBÂL

LİM diyebileceğimiz insanlar dünyada çoktur. Ama kalemimizi hiçbir hizbin emrine vermemiş, düşüncelerini hiç bir kimsenin sansüründen geçirmeden neşretmiş nâmuslu âlimler oldukça azdır. Hele bu «fikri hür, vicdânî hür» ilim adamlarından arkasını ölümsüz bir gerçeğe ve tükenmez bir hayat nizamına dayanmış olanlarının sayısı bir elin parmaklarını aşmasa gerek... Geçen sene işte böyle âlimlerden birini, bizdekini kaybettik, Başgil'i... Dâvâmızın yılmaz müdafaacısını, mânevî önderini, «haksızlıklar karşısında susmayan âlim»i kaybettik. Her şeyin üstünde olgun bir insanı kaybettik. Onun olgunluk vasfı bütün vasıflarının üstündedir. Esasen Ali Fuad'ı Başgil yapan da olgunluğudur. Şurasını unutmayalım ki «olgun insan olabilmek için yalnız müsbet ilimler veren fen üniversitelerinden yetişmek yetmez. İkinci bir mekteb vardır ki, birinci mektebi kemâle erdirir. Bu mekteb, yeryüzünün en eski mektebi olan ruh ve vicdan, aşk ve irfan mektebidir.» Başgil işte bu mektebin son mezunlarından.

Âlimdi.. Anayasa, yani Esas Teşkilât Hukuku üzerine derin ilim sâhibiydi. Cilt cilt kitapları, sütun sütun makâleleriyle üniversite talebelerine ışık tutuyor, ilmini cömertçe ortaya serebiliyordu. Hiç bir zaman bilmediğini belli etmemek için susanlar gibi olmadı. Hayatı boyunca kitaplar yazdı, makâleler kaleme aldı, dernekler kurdu, broşürler neşretti. Bugün herbiri «Doç.» hatta «Prof.» olmuş bir çok hukukçular onun talebesidir. Faaliyetlerini yalnız üniversiteye hasretmiyor, gazeteler vasıtasıyla otuz milyona yayıyordu. Çok bilen, çok yazandı.

Fehmi KORU

ÇALIŞKANDI... Hayatın sürekli bir çalışma olduğunu biliyor, çalışmanın «varlığını ve mevkiini, emeğinin hakkı ve ehliyetinin mükâfatı olarak kazanmak» olduğunu söylüyordu. Düzenli ve devamlı çalışmasının semeresini dâima görmüş; Sorbonne'den mezuniyet diplomasını alan ilk Türk o olmuş, ancak ömür törpüsü bir çalışma sonucu meydana gelebilecek eserleri o yazmış, dalında en derin o olmuştu. Hastalığı bile onun bu çalışmasına engel olamamıştı. Ecel onun hayatına bu kadar çabuk hâtime çekmeseydi, o son eserine hâtime çekecekti.

Cesurdu... Cesaretini imanından, kuvvetini irfanından alıyordu. «Bu memlekette mutlakîyet, otoriter meşrûtiyet, liberal meşrûtiyet, otoriter cumhuriyet ve demokrasi devirlerini ardı ardına yaşamış» olan O, bütün bu devirlerde bir defa olsun yılmadı. Üniversiteden atmaya, resmî sıfat ve vazifelerini almaya kalktılar. Güldü. «Resmî sıfat ve vazifeler, insan üzerinde tıpkı âriyet bir üniformadır. Âriyet ve emanet dâima geri alınabilir.» Fakat «içimdeki zengin irfan hazinemi, ruhumdaki yüksek ahlâk şuurumu, etrafımdaki kıskançları çatlatan müstesnâ ifâde kudretimi alamaz»sınız, dedi.

Rahat bırakmadılar. «Başgil mürtecidir, inkılâb aleyhtarıdır, muhafazakârdır, nurecudur, gericidir» dediler. Haydi gidin oradan demedi. Zira bunlar çok sevdiği, üniversitenin gâfil talebeleriydi. Uyarmak lâzımdı. Onların iddialarına teker teker cevap verdi. Hayatında en çok «ihtirasına esir olmak»tan korktu ve bir defa bile olmadı. Politikaya atıldı.

Rahat bırakmadılar. Hapse de atıldı, sorguya da çekildi. Mille-tinin isteği üzerine Cumhurbaşkanlığına adaylığını koydu ve ne olduysa bunun üzerine oldu. İstifâ etti ve istifâsına sebep olanları tâ-rihe havâle edip İsviçre'ye çekildi. İsviçre'de istikbâlin târihçisine en büyük hediyeyi verdi: «27 Mayıs İhtilâli ve Sebepleri». Bir süre sonra döndü. İşte bu sıralarda nurcu adı verilen vatandaşlara baskı yapıyor ve okudukları eserler aleyhinde ağza alınmadık lâf bırakılmıyordu. Haksızlıklar karşısında susmayan âlimin sesi yine yükseldi: «İslâmî eserler yasaklanamaz!»

R AHAT bırakmadılar. Irkçılar da O'nun mâneviyatçı ve anadolucu milliyetçiliğine sataştılar. Her müslüman gibi O da, İslâm'dan önce bir Türk medeniyeti, daha doğrusu İslâmsız bir medeniyet olacağına inanmıyordu. Hakkında tezvîrâtla dolu bir yığın makâleler, broşürler neşrettiler. O sustu. Biliyordu ki, böylelerine verilecek en iyi cevap susmaktı.

Hayatında hiç bir zaman gaye olarak mevki ve serveti almadı. O'nun için gaye saadetti ve «saadetin şartı ise, insanın içi ile mutabık yaşaması» idi. Kendisi ne ise onu yazdı. Yazdıkları ile hayatı ortadadır.

Daha hayattayken inandığı dâvâyı müdafaada zirveye çıkmış ve diktığı fidanların meyve verdiğini görmüş bir insan olarak Başgil elbette mutludur. Bizim elimizden hocamıza rahmet dilemekten başka bir şey gelmiyor. Allah da rahmetini eksik etmesin.